

II DIÀLEGS FEMINISTES I ECOLOGISTES

Ciutats vivibles per a sostenir les trames de la vida

Sessió 2: Dijous 28 d'abril de 2022 – Feministes i ecologistes: construint comunitats de [RE]existència.

Presenta:

KENIA CASTALDO – Associació Entrepobles

Modera:

JUDITH MUÑOZ SAAVEDRA – Feminista xilena i professora de la Universitat de Barcelona

Participa:

MIRTHA VASQUEZ – Advocada, ex presidenta del *Consejo de Ministros* (Perú)

CARMEN ALIAGA MONRROY – *Colectivo CASA* (Bolívia)

JÚLIA MARTÍ – Investigadora del *Observatorio de Multinacionales en América Latina* – OMAL i activista feminista

ALONDRA CARRILLO – Feminista, integrant de la *Convención Constitucional* de Xile.

“Volem posar en valor les xarxes comunitàries de les nostres ciutats, l’ajuda mútua, les economies alternatives, les propostes que emanen des dels indigenismes, el treball cooperatiu, el treball col·lectiu, l’activisme transformador, l’acompanyament de les defensores del medi ambient, del territori... Totes aquelles propostes que ens ajuden a pensar en alternatives emancipadores en front al model capitalista, extractivista que ens ha portat a aquesta crisi eco-social. Volem, per tant, reptar a les hegemònies del capital, volem reptar l’individualisme.”

Judith Muñoz Saavedra

El passat dijous 28 d'abril, en la segona sessió dels “Diàlegs feministes i ecologistes” organitzats per Entrepobles, vam poder presenciar un col·loqui entre diverses estudioses, investigadores i activistes feministes i ecologistes de diferents latituds del planeta. Aquestes tenien com a objectiu debatre un tema que és d'actual interès per a les nostres societats: el de pensar com ens organitzem per a donar resposta, col·lectivament, a com crear ciutats, pobles i/o comunitats més vivibles i cuidadores per a totes. És a dir, en primer lloc, posar en valor les nostres experiències i aprenentatges per tal d'enfrontar la crisi capital-vida. En segon lloc, ser capaces de crear un poder emancipador des dels diferents territoris que ens ajudin a entendre noves formes i alternatives. Per últim, una invitació a compartir saviesa feminista i, en particular, estratègies de resistència i agència.

Els diàlegs s'iniciaren amb la intervenció de Mirtha Vásquez, advocada i ex presidenta del Consell de Ministres de la República del Perú, la qual ens va parlar de la aguda situació que està patint el seu país arrel de la pandèmia de la COVID-19 i l'inici del conflicte bèl·lic entre Rússia i Ucraïna. Tot això ha afectat negativament en forma d'augment dels preus i retenció del flux de matèries primeres, aquestes últimes essent clau per a l'agricultura, dificultant així la supervivència de les famílies en les zones més rurals del país, les quals abans de la crisi eren autosuficients gràcies a l'agricultura familiar. Aquesta situació s'ha vist encara més afectada per la inestabilitat política del país, que ha portat a què hi hagi moltes veus que parlin de la caiguda de l'actual govern davant la frustració, desesperació i descontentament de les masses. Després de què el mateix govern es presentés com una alternativa contra l'extractivisme, de caire popular, i anti-repressiva, finalment ha acabat actuant de forma totalment contrària al seu programa polític. D'aquesta manera, la lliçó de l'experiència, ens diu Mirtha, passa per com les pròpies dones s'han d'organitzar i donar resposta a la crisi més enllà del govern i els problemes polítics.

“Les persones legitimades per fer front a aquesta situació són les dones de la zona rural, les quals s’han començat a organitzar en olles comunes i que en aquest moment estant tractant de salvar vides, buscant com és que els donen de menjar a les famílies. Per elles el principal és defensar el país, la sobirania alimentària, defensar el dret a poder viure dignament.”

Mirtha Vásquez

Tot seguit, va passar a donar-nos el seu punt de vista, Carmen Aliaga Monrroy, del *Colectivo CASA* de Bolívia, que des de 2013 lluita per donar veu des de les experiències en conflictes socioambientals, als impactes de la mineria en les vides i cossos de les dones.

En aquests territoris l’afectació minera ha anat deixant un rastre molt negatiu: els metalls pesats que acaben al riu se’ls beuen tant animals com les comunitats i famílies, generant així problemes de salut que afecten principalment a les dones perquè són elles les que es troben a primera línia de les cures. Tant és així que inclús les mares estan veient com la seva llet materna s’està veient contaminada. Dins aquesta perspectiva, apareix la idea de la interdependència i la ecodependència. Aquesta estableix que els danys no estan a la terra i/o fora els nostres cossos de forma separada, sinó que quan hi ha un dany en el territori hi ha un dany en els cossos, i quan aquests cossos malalts estan habitant un territori malalt, ha d’haver una resposta curativa que abordi ambdues problemàtiques. L’objectiu principal passa per construir territoris de cures inclusives, és a dir, trencar amb aquesta dicotomia rural-urbà que nega que el territori està situat en diferents pisos ecològics i que mitjançant el seu aprofitament, ens podria ajudar per establir vincles de sobirania alimentària, sistemes de transport, administració política complexa, entre d’altres.

“Per fer-hi front, apareixen les dones que segueixen treballant el seu territori per tal d’aconseguir aquests objectius. No es queden en l’espai de la victimització, sinó que estableixen propostes al sistema amb horitzons de justícia integral que involucra les veus i els parers d’altres dones i territoris.” **Carmen Aliaga Monrroy**

Amb tot això, se’ns ha generat un moment sense precedents al moviment feminista; se’ns ha fet més evident que mai el que és més imprescindible per a la vida: la força col·lectiva, no només en l’acció mobilitzadora, no només als carrers, sinó també en les olles comunes per a garantir alimentació per a la marxa, per a l’assemblea, per a la família, per al sosteniment, per a la reproducció de la vida, etc. L’objectiu és possibilitar espais dignes per a la reproducció d’aquesta gestió de la vida, olles comunes de guarderies col·lectivitzades que apostin per una liberalització de la sobre-càrrega de les tasques de cures, gestió de la seguretat pública i la coexistència d’espais mixtos. També trobar-nos entre dones i enfortir la lluita comunitària des d’una veu més legítima, més autoritzada, amb major valentia, i unes cures que polititzin totalment l’esfera quotidiana de la vida i la portin a una esfera global.

A continuació, Júlia Martí, investigadora de l’Observatori de Multinacionals a Amèrica Llatina – OMAL i activista feminista, ens va parlar del poder corporatiu. El poder corporatiu, segons la ponent, s’entén com l’entramat de poder i aliances que formen tant les empreses nacionals com els Estats en tots els nivells de l’administració, així com les institucions econòmiques internacionals a través de marcs normatius. Això als municipis es veu reflectit en institucions que diuen estar bolcades en qüestions com l’economia verda o la resolució de la crisi de cures, però en realitat la gran majoria el que fan és posar catifa vermella per a l’arribada de grans capitals internacionals, ja sigui a través d’inversions en infraestructures o a través de canvis normatius que limiten els canvis en les polítiques públiques i que van molt lligats a les lògiques neoliberals i de mercat. Aquest fet ha provocat que la majoria de municipis no tinguin capacitat financera per a impulsar totes les polítiques necessàries, per a posar la vida en el centre. Per tant, ha resultat molt difícil veure canvis de govern o processos polítics de transformació a nivell local que tinguin realment en compte i denunciïn totes aquestes estructures consolidades des de

fa tant temps. Tot això té origen en unes economies que s'han anat construint completament dependents dels capitals globals, la inversió estrangera directa, el turisme, i amb administracions plenament endeutades i sense finançament. Quan hi ha unes estructures tan arrelades en les que sembla que la única forma de generar feina és a partir d'aquestes dinàmiques, es justifica qualsevol megaprojecte que arribi al territori i generi feina, però no posi la vida en el centre.

“Perquè hi hagi alternatives transformadores, no ens hem de limitar a posar “parches” i viure una mica millor, sinó que hem d'intentar avançar en treure a les empreses transnacionals, als mercats, a les grans corporacions, del centre de les nostres vides i dels nostres territoris.” **Júlia Martí**

Martí

Les respostes a totes aquestes qüestions passen per la importància de tenir una mirada no només en allò local, sinó també en allò global, és a dir, defensar el territori a través d'un centre públic amb participació de la societat civil amb capacitat d'investigació i fiscalització de l'activitat de les empreses dins el nostre país, però també en els altres on es perpetuen aquests problemes. D'aquí és on sorgeix el potencial del moviment feminista d'unir la resolució de les urgències amb la proposta d'horitzons transformadors que permetin una sobirania feminista que possibiliti la transició cap a altres models de vida o d'economia.

“La sobirania s'ha de lluitar des de la vida mateixa: ser sobiranes és ser ames de nosaltres mateixes, dels nostres cossos, però també dels medis de vida.” **Júlia Martí**

En darrer terme, per concloure aquesta segona sessió de les jornades, Margarita Peña ens parla de la seva experiència amb el procés constituent a Xile.

Xile, des de la dictadura de Pinochet, ha destacat per ser un país en el qual hi ha impregnades unes dinàmiques neoliberals, nacionalistes, patriarcals, extractivistes i de negació de drets socials. El país destaca per tenir varis problemes: l'extractivisme ha provocat desertificació, una crisi hídrica que no és deguda a la sequera, sinó a un model de fals desenvolupament econòmic. En matèria d'habitatge, el neoliberalisme ha provocat ciutats totalment segregades que concentren no tan sols pobresa, sinó també violència patriarcal, delinqüència, narcotràfic, feines informals, pensions de misèria, entre d'altres. Amb això, al país començaren a iniciar-se protestes que acabaren amb un aixecament popular el 18 d'octubre de 2019, que tenia com a propòsit impugnar totes aquestes dinàmiques existents que impossibilitaven una vida pròspera per a tota la ciutadania.

Aquest procés de revolta va gestar una organització popular de base: centenars d'assemblees territorials en les quals es discutia la possibilitat d'una nova constitució; un moviment feminista que venia convocant manifestacions cada cop més massives; trobades plurinacionals de lluita, i molt més. D'aquesta manera, es va anar dissenyant un programa feminista per a la transformació de la vida i contra la precarització de la mateixa, que fos transversal per a totes les demandes socials i que es veiessin impregnades en el projecte de la nova constitució. Durant tot aquest procés s'han format diferents alternatives que prenen nom a través d'assemblees territorials, moviments per la salut, moviments de treballadores, moviments de persones migrants, moviments feministes, etc.

“Es va generar també un mecanisme de participació popular a través de la presentació d'iniciatives populars de norma, és a dir, un mecanisme de participació molt extens en el qual setmana a setmana es debatia amb moltes organitzacions. Gràcies a això, s'ha aconseguit que projectes de norma entressin a discussió a la constituent i finalment s'aprovesin, com és el cas del dret a l'habitatge i el dret a la ciutat i el territori.” **Margarita Peña**